

Ann Edvik

046-3594708

ann.edvik@lund.se

Barn- och skolnämnden

Remiss: Barn och ungas läsning - ett ansvar för hela samhället (SOU 2018:57)

Sammanfattning

Regeringen beslutade 22 september 2016 att tillkalla en kommitté i form av en delegation med uppdraget att, inom ramen för satsningen Hela Sverige läser med barnen, samla alla aktörer – skola, kultur och föreningsliv – runt insatser för läsning i och utanför skolan. Syftet med uppdraget är att bidra till att ge alla barn och ungdomar mer likvärdiga förutsättningar för en fullgod läsförmåga och lustfulla läsoplevelser. Remissen innehåller bedömningar och förslag på förbättringar i arbetet.

Läsdelegationen, som kommittén kallar sig, föreslår för förskolan insatser för ökat läsintresse, större möjligheter för personal i förskolan att delta i läslyftet samt stöd för ökad samverkan mellan kommuner, BVC, folkbibliotek och förskolan i arbetet.

Rörande skolans ansvar poängteras vikten av språkutvecklande undervisning, tidig identifiering av barn med lässvårigheter för tidiga insatser, läsande förebilder i skolan samt arbete med att öka läsintresset hos barnen. Tillägg i Skolverkets modul "Läslyftet" kring att stimulera läsintresse föreslås. Även vikten av kompetens inom området poängteras. När det rör skolbiblioteken föreslås att Skolinspektionen fokuserar på elevernas tillgång till skolbibliotek inom ramen för sin regelbundna tillsyn, samt att frågan om bemannade skolbibliotek bör utredas. Skolbiblioteken bör regleras på förordningsnivå, åtföljt av allmänna råd från Skolverket. Även kompetensutveckling för fritidshemspersonal föreslås.

Andra förslag som lämnas av Läsdelegationen är lovaktiviteter med läsning, kompetensutveckling för folkbibliotekarier och uppdrag till studieförbunden och Kulturrådet att stärka vuxnas läsande med olika insatser för att öka läsande vuxenförebilder

För uppföljning föreslås att det inrättas ett läsråd, som främjar samverkan mellan olika aktörer med ansvar för barns läsutveckling.

Barn- och skolförvaltningen ställer sig positiva till de förslag som Läsdelegationen lämnar i sitt betänkande och ser en möjlig väg att

2018-08-14

Diarienummer

BSN 2018/0903

generellt öka förmågan att undervisa språkutvecklande och läsfrämjande genom förslagen i SOU 2018:17 "Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling" om kompetensutvecklingsinsatser för pedagoger inom förskola och skola. När det rör förslaget att öka detaljstyrningen av skolbiblioteken kan detta i förlängningen medföra ökade kostnader för skolorna.

Beslutsunderlag

Barn- och skolförvaltningens tjänsteskrivelse den 14 augusti 2018, dnr 2018:0903

SOU 2018:57, "Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället" juni 2018, dnr 2018:0903

SOU 2018:17 "Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling" 12 mars 2018, dnr 2018:0463

Barnets bästa

Förslagen påverkar barn och barns rätt till en fullgod läsutveckling. Att arbeta för fler vägar att höja läsförmågan och läsintresset hos barn är för barnens bästa, både rätten att ha goda läsupplevelser och att ha möjligheter att delta i ett demokratiskt samhälle på lika villkor.

Ärendet

Regeringen beslutade 22 september 2016 att tillkalla en kommitté i form av en delegation med uppdraget att, inom ramen för satsningen Hela Sverige läser med barnen, samla alla aktörer – skola, kultur och föreningsliv – runt insatser för läsning i och utanför skolan. Syftet med uppdraget är att bidra till att ge alla barn och ungdomar mer likvärdiga förutsättningar för en fullgod läsförmåga och lustfulla läsupplevelser.

Läsning är en grundläggande färdighet och oroande mätresultat över ungas läsförståelse och intresse för läsning har lett till krav på handling från såväl regering som myndigheter. Direktiven är att med utgångspunkt i nationella mål för litteratur- och läsfrämjande samt skolans styrdokument kartlägga och följa utvecklingen på området samt föreslå åtgärder för ökad läsförståelse och läsintresse. Målen är "Att alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet".

Delegationen, som bland annat består av författare och bibliotekarier, har antagit namnet Läsdelegationen och remissen omfattar de förslag och bedömningar som delegationen lämnar i

2018-08-14

Diarienummer

BSN 2018/0903

Läsdelegationens betänkande "Barn- och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället" (SOU 2018:57).

Tidig läsutveckling

Delegationen föreslår att förskolans läroplan ska omfatta en strävan efter att utveckla barnens intresse för litteratur och att personal i förskolan i högre utsträckning än i dag ges möjlighet att delta i Skolverkets Läslyftet, samt att Skolverket tar fram stödmaterial över hur man arbetar med litteratur i förskolan.

Vidare föreslås att Kulturrådet långsiktigt kan stödja kommuner som i samverkan med BVC, folkbibliotek och förskolor arbetar med små barns språkutveckling, samt initiera fler kommuner att samverka kring detta.

Skolans ansvar

När det rör skolans ansvarsområde lyfts vikten av att arbeta språkutvecklande, elevens rätt till en fullgod läsförmåga, tidig kartläggning och identifiering av elever med läs- och skrivsvårigheter, adekvata lärverktyg för dessa elever, litteratuddiskussioner tillsammans med eleverna, samt vikten av att lärare fungerar som läsande förebilder för eleverna.

Läslyftet lyfts som ett gott exempel på kompetensutveckling inom läs- och skrivutveckling. Dessa moduler för revideras utifrån forskning och eventuella nya behov i verksamheten. Ett tillägg till Läslyftet kring att skapa läsintresse föreslås, eftersom flera undersökningar visar att elevernas läsintresse sjunker.

Läsdelegationen lyfter vikten av god lärarkompetens inom området läsinlärning, läsutveckling och litteraturundervisning och för fram att skolhuvudmän bör verka för en långsiktigt hållbar kompetens inom området, genom verktyg och kompetensutveckling. En balans mellan digitala texter och traditionellt läsande bör skapas, samt ett fokus på förmågan att tillgodogöra sig längre texter och källkritiskt förhållningssätt.

När det rör skolbiblioteken föreslås att Skolinspektionen fokuserar på elevernas tillgång till skolbibliotek inom ramen för sin regelbundna tillsyn, samt att frågan om bemannade skolbibliotek bör utredas. Skolbiblioteken bör regleras på förordningsnivå, åtföljt av allmänna råd från Skolverket.

Fritidshemmens läsinsats föreslås öka genom kompetensutveckling med ett av Skolverket framtaget stödmaterial om hur man i fritidshemmen kan arbeta med språk- och läsutveckling och med generell läsning.

2018-08-14

Diarienummer

BSN 2018/0903

Läsning på lov

Lovaktiviteter bör innehålla olika ingångar till lustfylld läsning. Denna insats bör enligt kommittén finansieras genom ett årligt verksamhetsbidrag för insatser kring läsning på lov.

Bibliotek

Förslag på läsfrämjandelyft för folkbibliotekarier lyfts i betänkandet. Läsfrämjandelyftet bör syfta till kompetensutveckling inom litteraturförmedling och läsfrämjande med särskilt fokus på barn och ungas läsning. Finansieringsform föreslås vara ansökningsbart statsbidrag som så småningom ändras till nationellt läsandelyft för bibliotekarier, statligt ansvar.

Läsande förebilder

Förslag lämnas från Läsdelegationen om att ge studieförbunden i uppdrag att, som en del av det uppdrag Folkbildningsrådet har idag, särskilt fokusera på föräldrar som läsande förebilder. Även Kulturrådet bör få i uppdrag att stärka vuxnas läsning, och i detta arbete utarbeta former för samverkan mellan kommunal och regional nivå.

Uppföljning

När det rör uppföljning ger Läsdelegationen som förslag att som nationell samling kring barns och ungas läsning inrätta ett läsråd, med uppdrag att samla och samordna aktörer och insatser inom kultur, skola civilsamhälle, folkbildning och näringsliv.

Barn- och skolförvaltningens synpunkter på förslagen

Barn- och skolförvaltningen ställer sig positiva till de flesta förslag som Läsdelegationen lämnar i sitt betänkande.

Den tidiga insatsen är av central betydelse för barnets hela utveckling. Klyftan i hemmen mellan de som läser och inte läser växer, vilket medför högläsningssluckor. Pedagoger som är kunniga och intresserade förmedlare kan genom förskolans kompensatoriska uppdrag ge alla barn en likvärdighet i att utveckla intresset för litteratur.

Vi ser positivt på att olika aktörer samverkar i syfte att stödja barns språkutveckling. Det sker ett nära samarbete med folkbiblioteket i Lund, regionen och BSF sedan flera år. Ett samarbete med syfte att stödja de barn i behov av extra stöd och stimulans i sin språkutveckling. En satsning på förskolebibliotek pågår i Lund där målet är att samtliga förskolor ska ha ett eget förskolebibliotek. I denna satsning ser vi vinster med den nära kopplingen till

2018-08-14

Diarienummer

BSN 2018/0903

folkbibliotekets barnbibliotekarier, som kvalitetssäkrar och inspirerar i urvalet av barnböcker.

Ett språkutvecklande arbetssätt i skolans alla ämnen är viktigt för elevernas möjligheter att delta på ett fullgott sätt i samhället som vuxna. En minskad läsförmåga påverkar hela vårt demokratiska samhälle negativt.

Att inrätta ett läsråd kan vara en god insats, olika yrkeskategorier som arbetar med barns och ungas läsning har ofta likartade styrdokument, och bör inte missa viktiga samverkansvinster.

SOU 2018:17 "Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling" föreslår i sitt slutbetänkande ett professionsprogram för kompetensutveckling av förskollärare och lärare. Professionsprogrammet föreslås innefatta både valbar kompetensutveckling och obligatorisk kompetensutveckling. Kompetens i språkutvecklande arbetssätt och läsfrämjande arbete som en del av professionsprogrammets kompetensutvecklingsinsatser kan vara en möjlig väg att generellt öka förmågan att arbeta språkutvecklande och läsfrämjande i våra olika skolformer.

När det rör förslaget att vidare utreda frågan om bemannade skolbibliotek samt öka styrningen genom bland annat allmänna råd från Skolverket kan detta i förlängningen medföra ökade kostnader för skolorna. Exempelvis har många små skolor deltidsbemanning i skolbiblioteken, några skolor samverkar med folkbibliotek i sitt uppdrag. Att ha ett bemannat skolbibliotek är gynnsamt för barnens läsutveckling, men än viktigare i skolans uppdrag är *hur* skolorna arbetar med litteratur och läsning med eleverna. Det statsbidrag som är sökbart för skolhuvudmän för att utöka bemanningen i skolbiblioteken är kraftigt översökt och hanteringen av statsbidraget är tidskrävande och ger en liten utdelning i förhållande till sökt bidrag. Lund beviljades för läsåret 2018-2019 47% av det ansökta beloppet och bidraget är från början tänkt att täcka hälften av personalkostnaderna enligt en schablon.

2018-08-14

Diarienummer

BSN 2018/0903

Förvaltningens förslag till beslut

Barn- och skolnämnden föreslås besluta

att som remissvar överlämna Barn- och skolförvaltningens synpunkter.

Jytte Lindborg
Skoldirektör

Ann Edvik
Utvecklingsledare

Beslut expedieras till:

Kommunstyrelsen

Barn- och skolförvaltningens ledningsgrupp

Utbildningschefer

Akten